

**Південноукраїнська організація
«Центр філологічних досліджень»**

**Міжнародна науково-практична
конференція**

**«НОВЕ ТА ТРАДИЦІЙНЕ У ДОСЛІДЖЕННЯХ
СУЧАСНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ
ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК»**

25–26 лютого 2022 р.

**Одеса
2022**

УДК 80(063)
Н72

- Н72 Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників філологічних наук: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 25–26 лютого 2022 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2022. – 148 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Рекомендовано до друку рішенням Правління ГО «Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень» від 28 лютого 2022 р. (протокол № 181).

УДК 80(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Доберчак М. І. РИТОРИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	7
Коротько Л. С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	12
Максимчук С. Л. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	15
Назарець В. М., Мартинюк С. П. ХУДОЖНІ РЕЦЕПЦІЇ ПОСТАТІ ПОЕТА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІРИЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ.....	18
Ніколайчук Ю. М. ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ТА ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ.....	22
Плохотнюк О. О. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	26
Сіргун І. В. ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 10–11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	29
Фазекаш Н. В. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ У ТВОРЧОСТІ АНДРІЯ КОКОТЮХИ	33
Чолак М. Ф. ІСТОРИЧНА ПРАВДА ТА ХУДОЖНІЙ ВИМИСЕЛ У РОМАНІ М. ЛАЗОРСЬКОГО «СТЕПОВА КВІТКА».....	35
Шикута А. В. ПРИСЛІВНИКИ У ТВОРАХ ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО	40

НАПРЯМ 2. РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Цымбалов В. С. ПРОБЛЕМЫ МЕХАНИЗМА АДАПТАЦИИ ИНОСТРАННОЙ ЛЕКСИКИ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ.....	45
Shcherbina V. V. THE IMAGE OF SEA IN YURGIS BALTRUSHAITIS' ARTISTIC WORLD IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN SYMBOLIST POETRY	48

НАПРЯМ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Aloshyna M. D. «MIDNIGHT'S CHILDREN»: LINGUISTIC ASPECT OF THE NOVEL.....	51
Мурадова И. Р. «СИЛЬНА КАК СМЕРТЬ» ГИ ДЕ МОПАССАНА КАК «РОМАН О ХУДОЖНИКЕ»	54
Путівцева Н. К. ОБРАЗ НЕВІЛЬНИЧОГО СУДНА У РОМАНІ ЕДУАРА ГІССАНА «ЧЕТВЕРТЕ СТОЛІТТЯ»	58

НАПРЯМ 4. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Вєнєвцева Є. В., Медведська І. М. ФОРМУВАННЯ БІЛІНГВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАСВОЄННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	63
Вовкодав О. Ю. СЛОВНИК ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ.....	65
Гродський І. Я. ПОХОДЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО ЛИЦАРСЬКОГО РОМАНУ	68
Дмитрошкін Д. Е. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ.....	72
Петренко О. М. ОБРАЗ ЧАСУ У ФОЛЬКЛОРНО-МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ NURSERY RHYMES	77
Савицька К. П. ЧИСЛОВІ КОНЦЕПТИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	79

3. Дубичинский В. В. Лексикография русского языка. М. : Наука ; Флинта, 2008. 432 с.
4. Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка. М. : Наука, 1981. 366 с.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева ; Научно-редакционный отдел издательства «Советская энциклопедия», Институт языкознания АН СССР. М. : Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
6. Мейзерська І. В. Лексикографічна параметризація: структурний та функціональний аспекти. *Вісник СумДУ : Сер. Філологія*. 2007. № 1. Т. 1. С. 151–155. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1\(102_1\)/26_Meizerska.pdf](http://www.visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1(102_1)/26_Meizerska.pdf)
7. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : Головна редакція «Українська радянська енциклопедія» (УРЕ), 1974. 776 с. URL: https://slovnyk.me/dict/foreign_melnychuk
8. Солошук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі. Харків : Константа, 2006. 300 с.
9. Ступин Л. П. Лексикография английского языка. Л. : Издательство Ленинградского Университета, 1979. 310 с.
10. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тисяч слів і словосполучень / уклали О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.
11. Широков В. А. Феноменологія лексикографічних систем / Володимир Анатолійович Широков. К. : Наукова думка, 2004. 328 с.
12. Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии / Л. В. Щерба. *Языковая система и речевая деятельность*. Л. : Наука, 1974. 428 с.

Гродський І. Я.

старший викладач кафедри іноземних мов
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ПОХОДЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО ЛИЦАРСЬКОГО РОМАНУ

Походження лицарства і час його виникнення досі викликають суперечки у літературі. Одні вказують виникнення лицарства до часів Гомера та стародавньої Еллади, інші починають з «Німеччини» Тацита, треті беруть за вихідний пункт раннє Середньовіччя, вказуючи на «Беовульфа», а дехто розміщує лицарство цілком в розвинений феодалізм. Не вдаючись в марну полеміку, зазначимо, що лицарство як

військовий стан незмінно пов'язане із службою на коні; недарма в більшості західно-європейських мов сам термін «лицар» є синонімом слова «вершник» (нім. *Ritter*, англ. *knight*, фр. *chevalier*, італ. *cavaliere*, ісп. *caballero*). Кінна служба вперше з'явилася на середньовічному Заході при Каролінгах, точніше за часів Карла Мартелле (початок VIII століття), і саме за вірну службу роздавав земельні наділи, які називалися «військовими бенефіціями», а пізніше перетворилися на спадкові володіння – лени або феоди, а їх власників, відповідно, – у феодалів (лицарів). Так з'явився феодальний (лицарський) прошарок, що став панівним класом суспільства [5, с. 12].

Термін «лицарство» не настільки вузький, як його іноді подають в історичній та художній літературі. Він не обмежується тільки бойовими характеристиками. Це поняття включає в себе всю систему цінностей, властивих даному прошарку. Хоча, лицарство нерозривно пов'язане із світом воєн, але воно також пов'язане із поняттям «аристократія», бо лицарі були людьми шляхетного походження – привілейованим станом, захищеним соціально-політичними та юридичними актами. Їм були властиві свої особливі, відмінні від інших верств середньовічного суспільства, етичні, культурні та релігійні норми [2, с. 4].

Лицарство – по-своєму унікальний феномен середньовічної західно-європейської історії та культури. Лише на християнському Заході була створена надзвичайно оригінальна військово-аристократична етика. Поєднуючи військове ремесло, сеньйоральний побут та релігійні цінності, лицарський ідеал, навіть не будучи оформлений в кодифіковану систему правил, надавав величезний вплив на поведінку середньовічної знаті, наклав відбиток на всю західноєвропейську культуру та в підсумку постав важливим фактором історії особистості [6, с. 436].

Лицарський роман був особливо популярною літературною формою у XII–XVI століттях в Англії, і його популярність породила багато текстового різноманіття. Розмова про точне датування текстів видається сумнівною, оскільки здебільшого йдеться про приблизний час їх створення. При аналізі давніх текстів також має враховуватися традиція створення манускриптів і практика їх написання скрибами [8, с. 284]. Копія й оригінал можуть мати значні часові розбіжності, до створення манускриптів долучався скриб з творчим підходом до переписування текстів, який міг вносити свої зміни. Скриб міг: 1) переписати оригінал без змін, 2) перекласти на свій діалект, 3) списуючи, робити якісь зміни. Скриби найчастіше робили переклад на свій діалект. Наприклад, текст *'Lancelot of the Laik'* (кінець XV ст.), написаний шотландським діалектом, містить деякі елементи північних діалектів, що можна пояснити подвійно: 1) скриб вніс деякі північні форми, 2) текст відбиває процес стандартизації писемної мови [4, с. 27]. Найбільш підтвердженими текстами того часу були романи: *'Sir Isumbras'* та *Robert*

of Sicily», які збереглися у дев'яти копіях, кожен, у той час як *Bevis of Hampton* і *The Siege of Jerusalem* збереглися у семи. Ця множинність пам'яток писемності представляє текстове дослідження із непростю історією, що тільки посилюється децентралізацією та розповсюдженням лицарських романів в Англії, на відміну від їх придворного місця створення у дванадцятому столітті у Франції. У той же час, літературне пізнання давно піддавалось випробуванню нашаруванням текстів своїх попередників: французьких та англо-норманських романів [8, с. 285].

Лицарський роман стає, таким чином, носієм категорії позажанрової літературності мови, він претендує давати норми для життєвої мови, вчить хорошому стилю та хорошему тону: як розмовляти в суспільстві, як писати листи і т.д. Лицарський роман дає слово для всіх можливих ситуацій і випадків життя, всюди протиставляючи себе вульгарному слову з його грубими підходами. Слово в романі будується в безперервній взаємодії зі словом життя. Прозаїчний лицарський роман протиставляє себе «низькій», «вульгарній» незгоді у всіх сферах життя і висуває на протигагу йому своє специфічно ідеалізоване «шляхетне» слово, пов'язане лише з високими і благородними асоціаціями, наповнене ремінісценціями високих контекстів (історичних, літературних, наукових) [1, с. 195].

Лицарський роман довго був підпорядкований універсальному аскетичному типу, бо у лицарів гідним пошани та наслідування вважалися не тільки фізична сила і бойовий дух і навіть не саме по собі усвідомлення кастової честі і дотримання кодексу поведінки, а підпорядкування цих якостей вищим, ідеальним цілям; воїнство мало поставити свою зброю на службу Богові та церкві. По ідеалу не можна судити про все суспільство. Але він служить показником панівних умонастроїв, моральних норм, прийнятих в цьому суспільстві, і відображає систему цінностей, якою так чи інакше керуються його члени [3, с. 193].

Щоб здійснювати свою задачу стилістичної організації побутової мови, лицарський прозаїчний роман повинен був, звичайно, вмістити в свою конструкцію все різноманіття побутових і внутрішньо літературних ідеологічних жанрів. Всі слова пахнуть професією, жанром, напрямком, партією, певним твором, певною людиною, поколінням, віком, днем і часом. Кожне слово пахне контекстом і контекстами, в яких воно жило своїм соціально напруженим життям; всі слова і форми населені інтенціями. В слові неминучі контекстуальні обертони (жанрові, направлені, індивідуальні) [1, с. 106]. Залежно від характеру введеного жанру трішки варіювався, звичайно, і стиль роману (відповідаючи лише мінімуму жанрових вимог), – але в усьому істотному він залишався одноманітним; про жанрові мови в точному

сенсі говорити не доводиться: через усе розмаїття введених жанрів тягнеться лише одна шляхетна мова [1, с. 196].

Герой роману – мандрівний лицар, шукач пригод і подвигів, в яких він реалізує себе і знаходить власну ідентичність. Пригоди героя – не тільки його мандри або здійснювані ним подвиги, але разом з тим і «внутрішні пригоди» – відкриття самого себе. Рухаючись і діючи в природному і соціальному ландшафті, герой роману разом з тим створює і перебудовує структуру своєї особистості. Від нього потрібні кмітливість, винахідливість, хитрість, навіть здатність до обману – він покладається переважно на себе і свої власні здібності, духовні та фізичні сили. Але при цьому він відірваний від соціального світу і не може не відчувати своєї відчуженості від нього. Ця відчуженість часом приймає форми божевілля, впадання в дикий стан.

Однак, якими б привабливими не видалися лицарські романи, існує чимало труднощів у використанні цього виду джерел. Адже сюжети романів взяті зі світу вимислу і фантазії, а «ідеальний лицар» – це лише літературний образ. Звичайно, в романах лицарський побут дещо ідеалізовано, але з цього зовсім не випливає, що куртуазний лицар є лише поетичною фікцією. Під впливом літератури відбувався процес згуртування лицарства як прошарку суспільства, а образ «ідеального лицаря» вимагав безперервної моральної досконалості [2, с. 5–6].

Отже, при аналізі етикетної лексики середньоанглійської мови враховуємо той факт, що кожна національна мова представляє собою «неповторний людський досвід, неповторну точку зору, що забезпечує можливість взаємного доповнення різних культур» [7, с. 11]. Середньовічний лицарський роман, здавалося б, не має нічого спільного з романом Нового часу, мабуть, все ж не зовсім випадково передав йому у спадок своє жанрове позначення. Роман містить в собі життєвий опис героя, зосереджений на його життєвих перипетіях; у фокусі оповідання – індивід, поставлений в певні ситуації [6, с. 148]. Середньовічний роман, на відміну від героїчного епосу, «орієнтований на зображення самодостатньої особистості», вже не пов'язаної настільки органічно з колективом; головний інтерес лицарського роману полягає «в особистій долі героя» і в зображенні його переживань. Вийшовши з епосу, героїчної пісні і казки і долаючи їх, роман відкриває «внутрішню людину» в епічному герої. У жанрі середньовічного роману передавалась потреба лицаря осмислити власну долю і визначити своє місце у світі. У побудові роману можна углядати пробудження інтересу до особистості, і чи не свідчить той факт, що герой роману нерідко виступає в ізоляції від соціального оточення (ізоляції, мабуть, набагато більшої, ніж це було можливо в дійсному житті), про загострену увагу автора і його аудиторії до особистості і способу її само ідентифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Лекции по истории зарубежной литературы: Античность. Средние века / публ., подгот. текста, предисл. и коммент. И. В. Ключева, Л. М. Лисунова. Саранск : Изд-во Мордовского ун-та, 1999. 212 с.
2. Грачев Ю. Г. Рыцарство в средневековой Европе. К. : Аквилон-Плюс, 2006. 286 с.
3. Гуревич А. Я. Избранные труды. Древние германцы. Викинги. СПб. : Издательство С.-Петербургского ун-та, 2007. 351 с.
4. Калитюк Л. П. Питальне речення в історії англійської мови: структурний та прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2008. 197 с.
5. Пастуро М. Повседневная жизнь Франции и Англии во времена рыцарей Круглого стола / пер. с фр. М. О. Гончар ; общ. ред., коммент., послесловие Т. Д. Сергеева ; вступ. ст. А. П. Левандовский. М. : Молодая гвардия : Классик, 2001. 240 с.
6. Словарь средневековой культуры / за ред. кол. М. Л. Андреев и др. ; общ.ред., предисл. А. Я. Гуревич / 2-е изд., испр. и доп. М. : РОССПЭН, 2007. 624 с.
7. Фабіан М. П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах. НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. Ужгород : ІВА, 1998. 256 с.
8. Seaman M. Tugging at the Roots: The Errant Textography of Middle English Romance. *Journal of Medieval and Early Modern Studies*. Vol. 39(2). 2009. Duke University Press. P. 283–303.

Дмитрошкін Д. Е.
старший викладач кафедри германської філології
та перекладознавства
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Сьогодні проблема аналізу академічного стилю англійської мови є досить актуальною, зокрема для успішної роботи викладача університету, оскільки публікація наукових статей, що входять до наукометричних баз даних Scopus і Web of Science стала основною вимогою до роботи науковця. В науковій літературі є чимало праць,